

XAQANININ İMAM CƏLALƏDDİNİN MƏDHİNƏ YAZDIĞI QƏSİDƏ

Açar sözlər: Xaqani, qəsidə, İmam Cəlaləddin, Xuvar, Buhturi

Key words: Khagani, ode, Imam Jalaladdin, Khuvar, Buhturi

Ключевые слова: Хагани, касыда, Имам Джалаладдин, Хувар, Бухтури

Orta əsrlərdə Şərqdə hakim qüvvə hesab olunan ərəb xilafətində Abbasilər sülaləsinin (750-1258) hakimiyyətə gəlməsi ilə yalnız dövlət idarəçiliyində deyil, bütün sahələrdə fars təsiri gücləndi. Dini və elmi əsərlər ərəb dilində yazılırdısa, bədii dil kimi fars dilinə üstünlük verilirdi. "... *türk, fars və ərəbin bədii düşüncəsinə, elmi və zehni nailiyyətlərinə yiyələnmiş böyük və taysız bir istedad...*" [1, s.3] olan Xaqani Şirvaninin yaradıcılığı, əsasən, fars dilində olsa da, şairin ərəb dilində də əsərləri var. Görkəmli xaqanişünas-alim Q.Kəndli-Herisçi şairin əsərlərinə istinadən belə nəticəyə gəlmişdir ki, Xaqaninin hər iki dildə "Divan"ı olmuş, lakin ərəbcə "Divan"a daxil olan əsərlərin böyük qismi itib-batmışdır [2, s.448].

Ümumiyyətlə, şairin ərəbcə yazdığı əsərlərdən dövrümüzə qədər qəsidə, qitə və ayrı-ayrı şeir parçalarından ibarət 500-dən artıq beyt və iki dibaçə gəlib çatmışdır. Bu əsərlər o dövrə aid tarixi məlumatları və şairin orijinal fikirlərini araşdırmaq baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bəlkə də şairin ərəbdilli yaradıcılığı janr və mövzu baxımından daha zəngin olmuşdur. Amma təəssüf ki, bu gün Xaqaninin ərəbdilli yaradıcılığı ilə bağlı araşdırma apararkən, onun ərəbdilli poeziyası haqqında fikir söyləyərkən əlimizdə olan bir neçə yüz beytlə kifayətlənməli oluruq. Bundan başqa, şairin İran tədqiqatçıları dr. Ziyaəddin Səccadi, dr. Mir Cəlaləddin Kəzzazi, Bədiuz-zəməni Foruzənfər tərəfindən tərtib edilən "Divan"larına "قصائد وقطعات عربي" (ərəb qəsidə və qitələri) adı altında daxil edilmiş əsərləri arasında bəzi çap fərqlərinə də rast gəlinir və bu, beytlərin tərcüməsini daha da çətinləşdirir. Məqalədə təqdim olunan beytlərin ərəb dilindən tərcüməsi zamanı, əsasən, dr. Kəzzazinin tərtib etdiyi "Divan"a istinad olunsa da, yeri gəldikcə digər tədqiqatçıların tərtib etdikləri "Divan"lara və AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun fondunda saxlanılan əlyazmalara da müraciət edilmişdir.

Şairin müxtəlif illərdə Azərbaycan dilinə tərcümə edilib nəşr olunan "Seçilmiş əsərləri"ndə əsərlərin hansı dildən tərcümə olunduğu göstərilmədiyindən onun ərəbdilli yaradıcılığına ilk müraciət edən kimliyini müəyyənləşdirmək çətinidir. Məlumdur ki, Xaqaninin əsərləri Azərbaycan dilində ilk dəfə 1956-cı ildə çap olunub. Ön sözdə kitaba şairin ərəbcə yaradıcılığından nümunələrin salındığı qeyd olunmasa da, kitabın "Zəmanədən və zəmanə əhlindən şikayət" bölməsində "Ürək dərdinin izharı" adı altında təqdim olunan qəsidə [3, s.143] şairin Cəlaləddinə həsr etdiyi ərəbcə qəsidəsinin məzmununa uyğun gəlir. Poetik tərcüməsi İ.Soltana aid olan bu qəsidənin filoloji tərcüməçisinin adı göstərilmədiyinə görə, qəsidənin hansı dildə yazıldığı qaranlıq qalır. Xaqani əsərlərinin 1978-ci il nəşrində bu qəsidə eyni adla saxlansa da [4, s.115], sonrakı nəşrlərə daxil edilməmiş, əvəzində ərəb dilindən filoloji tərcüməsi Zərdüşt Əlizadəyə, poetik tərcüməsi görkəmli alim Mübariz

* Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. E-mail: zeynalova12@bk.ru

Əlizadəyə məxsus “İmam Cəlaləddin əl-Xəvariyyə” adı altında çap olunmuşdur [5, s.221]. Qeyd edək ki, qismən yeni tərcümə həm beytlərin sayı, həm də məzmun baxımından orijinala daha yaxındır.

Şairin ərəbdilli yaradıcılığının öyrənilməsi sahəsində böyük xidməti olan prof. İmamverdi Həmidovun 2017-ci ildə işıq üzü görən “Xaqani Şirvani. Ərəbcə şeirləri. Filoloji tərcümə” adlı kitabında bu əsər “*İmam Cəlaləddin əl-Xarini (və ya əl-Xəzarini, yaxud əl-Xəvarini) mədh edən qəsidə*” [6, s.11] başlığı ilə təqdim edilmişdir. Şairin “Divan”ını tərtib edən fars alimləri qəsidəni birinci mətə (112 beyt), ikinci mətə (59 beyt) şəklində təqdim etsələr də, prof. İ.Həmidov beytləri nömrələməklə kifayətlənmişdir. Birinci mətənin 39-cu beytindən başlayaraq, sıralanma pozulduğuna görə orijinala tərcümə arasında uyğunsuzluq yaranmış və ikinci mətədən bir beyt buraxıldığına görə, 171 beytlik qəsidə 170 beyt şəklində göstərilmişdir. Eləcə də, bəzi beytlərin tərcüməsi bir qədər dəqiqləşdirilməlidir.

Şairin ərəbdilli qəsidələri arasında İmam Cəlaləddinin mədhi həm həcmində, həm də məzmununa görə daha çox qədim ərəb qəsidələrini xatırladır. Prof. İ.Həmidov bu əsərlə bağlı yazır: “*Qəsidədə Xaqani ayrılıq duyğularını təsvir edir, çünki ənənəvi ərəb qəsidəsinin quruluşu və məzmunu bunu tələb edir*” [6, s.15]. Qəsidənin təhlilinə keçməzdən əvvəl təbii ki, onun həsr olunduğu tarixi şəxsiyyət araşdırılmalıdır. Təəssüf ki, Cəlaləddinlə bağlı geniş məlumat əldə etmək mümkün olmadı. Şairin 1987-ci ildə nəşr olunan “Seçilmiş əsərləri”nin şərhlər bölməsində Cəlaləddin barəsində qısa açıqlama verilib: “*İraqda din başçısı imam Cəlaləddin Xəvariyyə (İsfəhaniyyə) işarədir. O, şairi zamanın xəlifəsi Əl-Müqtəfəbillahın yanına aparıb, ona təqdim etmişdir*” [5, s.599]. Cəlaləddinlə bağlı başqa bir məlumatla rast gəlinmədiyinə görə, onun nisbəsi (الخواری - əl-Xəvari və ya əl-Xuvari) ilə bağlı müəyyən araşdırmalar apardıq. Cəlaləddinin nisbəsi dr. Kəzzazinin tərtib etdiyi Xaqani “Divan”ında الخزاري [7, s.1340], doktor Səccadinin tərtib etdiyi “Divan”da isə الخواری [8, s.939], Xaqaninin “Seçilmiş əsərləri”ndə əl-Xari və ya əl-Xəvari kimi yazılmışdır. Dr. Səccadinin qeyd etdiyi variant – الخواری həm Xuvari, həm də Xəvari kimi oxuna bilər. Zəkəriyyə bin Mahmud əl-Qəznəviyə (XIII əsr) görə, Xuvar Kuhistanın Rey ilə Nişapur arasındakı şəhərlərindən biridir. Sultan Toğrul bin Arslan Reyə gələrkən, onun ordusu atlarını əkin sahələrinə buraxır və Sədrəddin əl-Vəzzan bununla bağlı Sultanın yanına gedərkən məşhur vaiz, nəzm və nəsr ustası Cəlal əl-Xuvarini də özü ilə götürür. Şairin burada fars dilində bədahətən söylədiyi şeirdən çox xoşlanan Sultan atların əkin sahələrindən çıxarılmasını əmr edir [9, s.363]. Yaqut əl-Həməvi də Rey vilayətinin şəhərlərindən olan İsfahanın on səkkiz fərsəxliyində yerləşən Xuvar şəhəri haqqında məlumat verir [10, s.410]. Dr. Kəzzazinin təqdim etdiyi الخزاري əl-Xuzəri isə Məvarənnəhrdəki Xuzər nahiyəsinə görə verilən nisbədir [11, s.364]. Q.Kəndli-Herisçi Cəlaləddinin Reyin Xar mahalından olduğunu və onun Xaqani ilə Xarda görüşdüyünü ehtimal edir [1, s.474]. Buradan belə nəticə əldə etmək olar ki, Xar-Xəvar-Xuvar eyni coğrafi ərazidir, sadəcə ərəb, fars dillərinin oxunuş qaydalarına görə müxtəlif cür oxuna bilər. Deməli, dr.Səccadinin təqdim etdiyi variant daha düzgündür.

Qəsidə ənənəvi ərəb qəsidələri kimi lirik bir girişlə başlamış, şairin qəm-qüssəsini özündə əks etdirərək, qəmgin notlar üzərində köklənmişdir:

بكت الرباب فقلت اي بكاء
ثم الا خاء لزمره الخلاء

[s.7.1340]

أبكاء عهد أم بكاء إخاء
فالعهد للربع المحور بدمعنا

“Rübab ağladı. Sordum: bu nə ağlamaqdır? Dövrəyə ağlayırsan, yoxsa qardaşlığa?”

Bu, qədim ərəb qəsidələrinin lirik girişini - ətlalı xatırladır. Ərəbcədən yaşayış yerlərinin, obaların qalıqları, izləri kimi tərcümə olunan ətlalda həm dəriyyat (evlərə, yaşayış yerlərinə həsr olunmuş şeirlər), həm də mərsiyə janrının əlamətləri var. Yəni əgər mərsiyə janrında ölmüş adama yas tutulub, göz yaşı axıdılıb, ölənin şəxsinin məziyyətləri xatırlanırdısa, ətlalda tərk edilmiş oba, orada keçən xoş günlər kədərlə xatırlanırdı. Ərəb müəlliflərindən biri yazır: “*Yerlərə yas tutmaq ərəb ədəbiyyatında maraqlı mövzulardandır. Onun ilk əlamətləri obanın qalıqlarına və xarabalıqlarına yas*

tutulan cahiliyyət dövründə müşahidə olunur” [12]. Xaqani də öz qəsidəsini göz yaşları ilə başlasa da, onun ətlalı daha geniş mənə daşıyır. Şair keçmiş obanın izlərinə deyil, insani keyfiyyətlərin qalıqlarına göz yaşı axıdıb yas tutur:

صحبتي تعالوا نبك في غصص الشجى جيران انصاف وربع وفاء
وظلول مكرمة و رسم فتوة وخيام معرفة ونؤي صفاء [13].

“Dostlar, gəlin bu qəm-qüssə içində insafın məskəninə, vəfanın vətəninə, ləyaqətin qalıqlarına, qəhrəmanlığın izlərinə, mərifət məskəninə, səmimiyyət toxumuna ağlayaq.”

40-cı beytə kimi eyni əhvali-ruhiyyə davam edir. Şair gah gülür, gah ağlayır, gah da ona xəyanət edən dostlardan şikayət edir. 40-cı beytdən başlayaraq isə şairin şikayətinin, kədərinin obyektini daha da dəqiqləşir. Bu qəmginliyin səbəbi Xaqaninin canından çox sevdiyi vətəni Şirvandır. Burada şairin öz Vətəni ilə bağlı giley-güzarı, Şamaxıdan küsərək Təbrizə sığınması ilə əlaqədar elə beytlərə rast gəlinir ki, onları oxuduqca Xaqani kədərinin dərinliyini aydın hiss edirsən:

مضغ كما التمر لفظ كالنوى هاتيك شيمة بلدتي السماء
كالبحر يخطف كل حيّ موجه فيمجه ميتا بكل عراء [s, 7.1342].

“Xurma kimi çeynədi, çayirdək kimi tüpürdü, bu da dalğası canlıları aparıb, meyitləri sahilə qaytaran bir dənizə bənzəyən məğrur şəhərimin xislətidir”.

Bədəvi qəsidələri kimi, şair gah özünü öyüb, düşmənlərinə tənə edir, gah da hikmətamiz fikirlər söyləyir. Məsələn, şair elmlə bağlı deyir:

فقبلت علما أنّ علمي قاتلي والقتل إحياء لدى العلماء
كالشمع ينقص حين زاد لهيبه ما قد نمتي علمي ذوى حوباء [s, 7.1343].

“Elmlə qəbul etdim ki, elmim mənim qatilimdir, amma belə qətl alimlər üçün dirilikdir. Şöləsi artdıqca, özü kiçilən şam kimi mənim də elmim artdıqca, qəlbim zəiflədi”.

Əsas məsələyə, yəni məmduhun tərifinə 96-cı beytdən keçid alan şair İmam Cəlaləddinin müsbət keyfiyyətlərini daha qabarıq şəkildə göstərmək üçün müxtəlif bədii təsvir vasitələrindən məharətlə istifadə etmişdir. Orta əsr mədhiyyələrində olduğu kimi, şair öz məmduhunu göylərə qaldırmış, onun müsbət keyfiyyətlərini daha qabarıq şəkildə göstərmək üçün mübaliğələrə geniş yer ayırmışdır. Məsələn, şair İmam Cəlaləddinin dərrakəsini, zəkasını belə təsvir edir:

ما أعجبتني عند ضوء ضميره أنوار سبعة أنجم غراء [s, 7.1344].

“Onun ağlının işığının yanında məni, Yeddi parlaq ulduzun işığı belə təəccübləndirmədi”.

Ümumiyyətlə, şairin ərəb dilində yazdığı qəsidələrlə tanış olduqdan sonra belə bir fikir söyləmək olar ki, Xaqaninin ərəbcə qəsidələri arasında bu qəsidə həm hikmətamiz fikirlər ehtiva etdiyinə görə, həm də şairin daxili aləmini, mənəvi keyfiyyətlərini anlamaq baxımından daha maraqlıdır. Qəsidənin hər beyti dərin mənə tutumu ilə fərqlənərək, müəllifin həm dövrünün elmlərinə, həm də ərəb dilinin incəliklərinə yaxşı bələd olduğundan xəbər verir:

أصبحت داود ذا الفضل حنظلة أم بل مزامير النهي باداء
مهما نسخت دروع مجد في السماء حلق الدروع و شمسها حرباء [s, 7.1344].

“Hanzalaya görə, fəzl sahibi Davuda çevrildim, ya da əksinə, düşündürücü Məzəmirə əməl etməklə. Nə də olsa, səmada alicənablıq zirehləri toxudum və onun (səmanın) günəşi zirehli geyimin mismarı oldu”.

Beytin ilk misrasında işlədilən hanzala sözü lüğətlərdə acı meyvələri olan, təbabətdə geniş istifadə olunan bitki kimi açıqlanır. Bəlkə də şair demək istəyir ki, dilim acı olsa da, hikmətli fikirlərimdən çoxları yararlanır. Ya bu keyfiyyətimə görə, ya da Zəbura əməl etdiyimə görə Davud olmuşam. İkinci beytdə isə şair “Səba” surəsinin 11-ci ayəsinə “(Biz Davuda belə buyurduq:) “Geniş, uzun (insan bədənini örtən) zirehlər düzəlt, (onları) toxuduğun zaman ölçüyə riayət et! (Zirehin həlqələri bir-birinə uyğun gəlsin, biri böyük, biri kiçik olmasın!) Və (siz də, ey Davud ailəsi!) yaxşı işlər görün! Həqiqətən mən sizin etdiyiniz əməlləri görürəm!” [14] əsaslanmış və alicənablığı ilə öyünmüşdür. Məzəmir dedikdə isə şair Davud peyğəmbərə verilən Zəbura işarə edir. Belə ki, “Zəbur tamamilə mənzum bir kitabdır. Belə ki, Kitabı-Müqəddəsdə “Məzmurlar” adı ilə bir bölmə vardır ki, bu, musiqi sədaları altında deyilən mənzum parçalar mənasına gəlir” [15, s.614].

Qəsidədə şair öz daxili vəziyyəti ilə bağlı maraqlı bənzətmələrdən istifadə etmişdir:

لكن لي قلبا كماءٍ غائرٍ يشكو اشتمال الصخرة الصماء
قلبي لجسمى نقطة موهومة في نصف دائرة كحرف الياء [s, 7.1344].

“Lakin mənim dərinliklərdəki suya bənzər qəlbim var. O, daş qayaların əhatəsində olduğundan şikayətlənir. Qəlbim cismimin qaynar (təhlükəli) nöqtəsidir. Dairənin ortasındakı yə hərfi kimi”.

Birinci beytdə الصخرة الصماء ifadəsi şairin qəlbinin, daxili aləminin hansı vəziyyətdə olduğunu çox gözəl ifadə etmişdir. الصخرة الصماء üzərində heç bir çat, yarıq olmayan sal qayalara işarədir. Belə sal qayaların əhatəsində olan qəlb təbii ki, çox narahat olmalıdır.

İkinci beytdə isə şair öz qəlbini təhlükəli, qorxulu bir nöqtə kimi qələmə verərək, onu dairənin ortasındakı yə hərfinə bənzədir. Belə ki, dairə sözünün ortasında gələn yə hərfi burada həməzinin dayağı rolunu oynayır. Əgər bu dayağı götürsək, əmələ gələn دائرة sözü yeni mənalar bildirir. Zənnimcə, bu mənələrdən ikisi beytin məzmununa uyğun gələ bilər. Onlardan biri açıq sahə, digəri isə qumun üzərində açılan deşik, yarıqdır. Şair burada öz qəlbini dairə sözündəki yə hərfi ilə müqayisə edərək göstərmişdir ki, yə-siz dairə açıq sahəyə, yaxud deşiyə, yarığa çevrilsə, mənim qəlbim bu qədər narahat, sal qayaların əhatəsində hüzsursuz olduğu halda cismim rahat ola bilməz.

İkinci mətləni şair mədh ilə başlayır, ənənəvi şəkildə imam Cəlaləddinə təriflər yağdırır. Mədhəhiyyə ustası kimi şöhrət qazanan şair tərifə xəsislik etmədən öz məmduhunu hidayət yolçularının qılını, rəhbərlər rəhbəri, ölü quşlara həyat verən İsa, şəriətin dayağı və s. kimi ifadələrlə təsvir edir. Daha sonra isə şair özünəməxsus qaydada fəlsəfi fikirlərlə çıxış edir. Qəsidənin sonuna doğru şair ərəb ədəbiyyatının ənənələrə qayıdış dövrü ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi olan Əbu İbadə əl-Valid əl-Buhturinin adını xatırlayır:

ضمّنت نصف البيت للطاء فيها توهمت باسم البحري الطاء [s, 7.1347].
“Ət-Tainin beytinin yarisini daxil etdim, bununla da Buhturi ət-Tainin adına işarə etdim”.

Məhz bu beyt Xaqaninin qəsidəni Buhturinin təsiri altında yazdığını iddia etməyə əsas verir. Belə ki, Buhturinin Babək hərəkətinə qarşı döyüşlərdə yaxından iştirak etmiş Əbu Səid Muhəmməd bin Yusif əs-Səğri ət-Taini mədh etdiyi أن الأحبّة أذنوا بتناء زعم الغراب منبئى الانباء [16, s.1] beyti ilə başlayan qəsidəsi Xaqaninin bu qəsidəsi ilə eyni qafiyə quruluşuna malikdir, yəni hər iki qəsidənin bütün beytləri dayaqsız həməzə ilə bitir. Bundan başqa şair Buhturi qəsidəsinin birinci beytindəki الغراب منبئى الانباء ifadəsindən istifadə etdiyini yuxarıdakı beytdə dilə gətirmişdir. Buhturinin adıçəkilən qəsidəsi 56 beytdən, Xaqaninin qəsidəsi isə 171 beytdən ibarətdir. Məhz buna görə şair öz qəsidəsində mətləbi uzatdığını və buna görə də xəcalət çəkdiyini dilə gətirir:

أطنبت حتى كدت أغرق خجلة لي بقصته الحموم في الرضاء. [7, s.948].

“Mətləbi uzatdım, ona görə az qala xəcalət tərində qərq olam, mən onun hekayəsindəki kimi şiddətli qızdırmanın tərinə batıram”.

Beytdə onun hekayəsi deməklə şair yenə də Buhturi qəsidəsini nəzərdə tutmuşdur. Beytdə ət-Tai sözünün yazılışı ilə bağlı onu qeyd etmək istərdik ki, ərəbcə bu sözün düzgün yazılış qaydasına görə, sonda *ى* hərfi olmalı idi. Lakin gördüyümüz kimi, həm Səccadi, həm də Kəzzazi nəşrlərində bu söz qəsidənin qafiyə sisteminə uyğunlaşdırılaraq, dayaqsız həmzə ilə yazılmışdır. Yalnız Bədiüzzəmən Foruzənfər nəşrində bu ad الطائي şəklində təqdim olunmuşdur [17, s.727].

Yuxarıda deyilənlərdən belə nəticəyə gəlmək olar ki, şairin ərəbdilli qəsidələri arasında həm həcminə, həm də məzmununa görə fərqlənən bu qəsidəsi haqqında çox az məlumat olan imam Cəlaləddin əl-Xuvari (və ya əl-Xəvari) adlı şəxsə həsr olunmuşdur. Öz dövrünün savadlı və səxavətli adamlarından biri hesab olunan İmam Cəlaləddin Xaqani Şirvaniyə bəzi məqamlarda yaxından kömək etmişdir. Həmçinin qəsidənin ikinci mətləsinin son beytləri göstərir ki, şair öz mədhiyyəsində ərəb poeziyasının görkəmli şairlərindən biri olan əl-Buhturi sənətindən bəhrələnmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Qafar Kəndli-Herisçi. Xaqani Şirvani. “Elm”, 1988.
2. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. Altı cildə, II cild. Bakı, “Elm”, 2007.
3. Xaqani Şirvani. Seçilmiş əsərləri. Bakı, Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Nəşriyyatı, 1956.
4. Xaqani Şirvani. Seçilmiş əsərləri. Bakı, Azərənəşr, 1978.
5. Seçilmiş əsərləri. Bakı, “Yazıçı”, 1987.
6. Xaqani Şirvani. Ərəbcə şeirləri. Filoloji tərcümə. Tərcümə, “Ön söz” və izahların müəllifi: prof. İmamverdi Həmidov. Bakı, “Parlaq imzalar”, 2017.
7. میر جلال الدین کزازی // تهران. نشر مرکز، 1375 دکتر دیوان خاقان شروان.
8. دیوان افضل الدین بدیل بن علی نجار خاقان شروان. دکتر ضیاءالدین سجادی. تهران.
9. آثار البلاد وأخبار العباد. تصنیف الامام العالم زکریاء بن محمود القزوی. دار الصادر بیروت.
10. معجم البلدان. للشیخ الامام شهاب الدین ابي عبد الله یاقوت بن عبد الله الحموی الرومی البغدادی. المجلد الثانی. دار الصادر بیروت.
11. الانساب للامام ابي سعد عبد الکريم بن محمد ابن ابن منصور التميمي السمعاني المتوفى سنة 562 هـ. دار الجنان. 1988م-1408هـ. بیروت-لبنان.
12. <http://www.sudaneseonline.com>
13. <http://www.islamevi.az>
14. Xaqani Şirvani. Külliyyat. AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun M $\frac{247}{247}$ şifrəli əl-yazması.
15. Qurani-Kərim və Hədislərə görə Peyğəmbərlər tarixi. Bakı, “İpək yolu”, 2012.
16. دیوان بختري.
17. دیوان خاقانی شروانی. با مقدمه استاد بدیع الزمان فروزانفر. تهران، ۱۳۸۹.

KHAGANI'S QASIDA DEDICATED TO IMAM JALALADDIN

SUMMARY

The poet-philosopher Khagani Shirvani's qasida, who wrote one of the most interesting pages of medieval Azerbaijan literature, dedicated to Imam Jalaladdin, occupies a special place in the Arabic-speaking poet's poetry. In this work, resembling the Arabian gasida, Khagani touched on many topics, including homesickness and offense to his friends and etc. This gasida is different from the others Arabic-speaking gasida in terms of volume, as well as in content. In the article, according to the latest version of gasida, Khagani was the author of the same composition of al-Buhturi, one of the well-known poets of Abbasid period poetry.

The gasida al-Buhturi consists of 56 bayts, and the gasida Khagani is from 171 bayts.

**КАСЫДА ХАГАНИ, ПОСВЯЩЕННАЯ
ИМАМУ ДЖАЛАЛЕДДИНУ****РЕЗЮМЕ**

Касыда автора одной из самых интересных и ярких страниц средневековой азербайджанской литературы поэта-философа Хагани Ширвани, посвященная имаму Джалаледдину, занимает особое место в арабоязычном творчестве поэта. В этом произведении, напоминающем араские касыды, Хагани затронул множество тем, в том числе тоску по родине, обиду на своих друзей и т.д. Эта касыда, отличающаяся от остальных его арабоязычных касыд по объему, а также по содержанию. В статье согласно последним бейтам, был сделан вывод о том, что Хагани написал это произведение, вдохновившись касыдой одного из известных поэтов Аббасидской эпохи ал-Бухтури, имеющей такую же рифму.

Касыда ал-Бухтури состоит из 56 бейтов, а касыда Хагани из 171 бейта.